

Інструкцыя па запаўненню намінацыйнай формы для ўключэння ў Нацыянальны інвентар нематэрыяльнай культурнай спадчыны Беларусі¹

Recommendation for Filling the Nomination Form

Пры запаўненні намінацыйнай формы неабходна звяртаць адпаведнасць памеру прыведзенага матэрыялу акрэсленым патрабаванням. Колькасць слоў не павінна перавышаць вызначаную.

Усе палі формы запаўняюцца шрыфтам Times New Roman, памер шрыфта 12 пунктаў, раўненне па шырыні, міжрадкавы інтэрвал — 1, абзацны водступ 1 см, увесь тэкст выконваецца ў звычайным напісанні, выдзяленне асобных фрагментаў тэксту курсівам, паўтлустым шрыфтам і падкрэсліваннем дазваляецца толькі ў асобных выпадках.

Усе дакументы і дыскі з інфармацыяй павінны быць падшыты ў папку. Папка павінна быць падпісана на карашку, надпіс павінен уключаць назву элемента НКС і яго лакацыю. Усе дыскі, што дадаюцца, павінны быць падпісаны на футарале, у якім змяшчаюцца; назва павінна ўключаць найменне элемента НКС і яго лакацыю, а таксама інфармацыю пра змест дыска.

Пры запаўненні формы ў раздзелах і параздзелах кропка пасля апошняга сказа не ставіцца.

Пры наяўнасці ў тэксце формы элемента НКС цытат альбо парафраза, адсылак на крыніцу абавязкова даецца спасылка, якая афармляецца пасля прыведзенага матэрыялу (цытаты) у квадратных дужках. Пры наяўнасці ў тэксце спасылка на палявыя матэрыялы (інтэрв'ю, апытанне і інш.) дадаткова прыводзяцца даныя інфарманта; калі даныя былі прыведзены ў іншых пунктах (п.п. 2.4, 2.5 і інш.), пазначаецца толькі кароткая інфармацыя, якая ўключае прозвішча, імя, імя па бацьку; у іншым выпадку падаецца ўся даступная інфармацыя.

¹ Рэдакцыя 2013 г.

А. Шыфр у Дзяржаўным спісе гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь
(запаўняецца Інстытутам культуры Беларусі)

Дата ўключэння, № пратакола пасяджэння Беларускай рэспубліканскай навукова-
метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны
(запаўняецца Інстытутам культуры Беларусі)

Б. Шыфр у Інвентары НКС Запаўняецца Інстытутам культуры Беларусі.

В. Звесткі аб адказнасці адносна НКС:

Імя, імя па бацьку, прозвішча асобы, якая прадстаўляе элемент Указаць асобу, якая прадстаўляе элемент, — той, хто непасрэдна
асобы, якая прадстаўляе элемент

Пасада і месца працы Поўная назва пасады і афіцыйная назва ўстановы, дзе працуе
асоба, якая прадстаўляе элемент.

Адрас (працоўны) Адрас, дзе працуе асоба, якая прадстаўляе элемент, павінен
уклучаць: назву вуліцы, № дома (корпуса) установы, паштовы
індэкс, населены пункт, сельсавет, раён (калі не раённы цэнтр),
вобласць (калі не абласны цэнтр).

Тэлефон / факс / мабільны Пазначыць кантакты з указаннем кодаў; асобна пазначыць
працоўны тэлефон і хатні / мабільны.

E-mail Пазначыць працоўны і асабісты электронны адрас асобы, якая
прадстаўляе элемент.

Куратар — арганізацыя Куратарам элемента НКС можа з'яўляцца толькі юрыдычная
асоба.

Назва Даць поўную юрыдычную назву арганізацыі, якая бярэ на сябе
абавязкі па куратарству над прадстаўленым элементам НКС.

Адрас Адрас павінен уключаць: назву вуліцы, № дома (корпуса) устано-
вы, паштовы індэкс, населены пункт, сельсавет, раён (калі не
раённы цэнтр), вобласць (калі не абласны цэнтр).

Тэлефон	Пазначыць з указаннем кодаў.
Эксперт	Змяшчаюцца дадзеныя аб асобе(ах), якая рыхтуе экспертнае заключэнне на элемент НКС.
Імя, імя па бацьку, прозвішча (без скарачэнняў)	
Пасада	Указаць поўную назву пасады з пазначэннем месца працы.
Адрас (працоўны)	Адрас павінен уключаць: назву вуліцы, № дома (корпуса) установы, паштовы індэкс, населены пункт, сельсавет, раён (калі не раённы цэнтр), вобласць (калі не абласны цэнтр).
Тэлефон / факс / мабільны	Пазначыць кантакты з указаннем кодаў; асобна пазначыць працоўны тэлефон і хатні / мабільны.
E-mail	Пазначыць працоўны і асабісты электронны адрас асобы, якая прадстаўляе элемент.

1. ВЫЯЎЛЕННЕ ЭЛЕМЕНТАЎ НКС

1.1. Назва элемента НКС

Назва элемента НКС павінна раскрываць яго сутнасць, падкрэсліваць нематэрыяльную форму ўвасаблення і змест элемента і змяшчаць апісанне яго лакалізацыі (назва вёскі, раёна, вобласці). Назва павінна быць карэктна сфармулявана.

Пры вызначэнні назвы элемента НКС варта выкарыстоўваць тэрміналогію, прыведзеную ў энцыклапедыях, слоўніках, выдадзеных выдавецтвам «Беларуская энцыклапедыя», перад усім энцыклапедыяй «Этнаграфія Беларусі», метадычных даведніках, распрацаваных Інстытутам мовазнаўства, этналогіі і фальклору Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Беларускім дзяржаўным інстытутам праблем культуры, Інстытутам культуры Беларусі і інш. Калі элемент НКС з'яўляецца складовай часткай іншага элемента ці комплексу элементаў НКС, назва павінна змяшчаць адсылку на гэта.

1.2. Другая назва элемента НКС

Назва, прынятая ў лакальнай супольнасці, мясцовы варыянт; фармулёўка магчыма праз выкарыстанне мясцовых дыялектаў, гаворак.

Указваецца лакальная назва элемента (адна альбо больш), характэрная для пэўнай мясцовасці. Яна адрозніваецца ад назвы элемента, прыведзенай у п. 1.1. Калі лакальная назва супадае з назвай, прыведзенай у п. 1.1., поле не запаўняецца.

1.3. Адпаведная(ыя) супольнасць(і), група(ы) альбо асоба(ы)

Пазначаецца агульная назва супольнасці — жыхары ўсяго населенага пункта (-аў), асобныя сацыяльныя групы, індывідуумы, асобы, якія не пражываюць у пазначаным населеным пункце, але прымаюць удзел у практыцы элемента, з'яўляюцца яго носьбітамі. Напрыклад, «жыхары в. Краснаселле Краснасельскага с/с Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці».

- 1.4. Арэал распаўсюджвання (сучаснае месца бытавання) элемента** Можа быць канкрэтны населены пункт ці некалькі населеных пунктаў, раён ці мясцовасць, дзе элемент захоўваецца ў жывым бытаванні сёння. Да дадзенага пункта ў дадатку павінна быць прыкладзена карта рэгіёна з пазначэннем лакалізацыі элемента (арэал або канкрэтны(я) населены(я) пункт(ы)).

Лакалізацыя павінна ўключаць: назву мясцовасці (калі ёсць), назву населенага пункта, сельсавет, раён (калі не раённы цэнтр), вобласць (калі не абласны цэнтр), паштовы індэкс. Пазначэнне сельсавета з'яўляецца абавязковым.

Пры вызначэнні населеных пунктаў, абавязкова карыстацца даведнікамі з серыі «Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь»: Брэсцкая вобл. (2010), Віцебская вобл. (2009), Гомельская вобл. (2006), Гродзенская вобл. (2004), Магілёўская вобл. (2007), Мінская вобл. (2003).

- 1.5. Кароткае апісанне элемента НКС, каб яно ўтрымлівала асноўныя ідэнтыфікацыйныя характарыстыкі (максімальная колькасць слоў — 250)** Дадзенае поле павінна ўтрымліваць асноўныя ідэнтыфікацыйныя характарыстыкі элемента НКС:
- нематэрыяльная прырода элемента, выражаная ў кароткай і змястоўнай характарыстыцы-анатацыі яго сутнасці;
  - прызнанне і ўсведамленне лакальнай супольнасцю або асобнымі індывідуумами, сацыяльнымі групамі элемента ў якасці часткі іх культурнай спадчыны;
  - наяўнасць інстытута пераемнасці (перадачы) элемента.

2. ІДЭНТЫФІКАЦЫЯ І АПІСАННЕ ЭЛЕМЕНТА НКС

- 2.1. Катэгорыя элемента** Неабходна аднесці элемент да адной з катэгорый, якія прапануюцца ў спісе, з пункта гледжання яго актуальнага стану.

- 2.2. Якія з ведаў і навыкаў, характэрныя для элемента, могуць быць карыснымі і цікавымі сучасным спажыўцам? (не больш за 250 слоў)** Адлюстравіць практычнае «прымяненне» элемента ці ведаў аб ім, калі яно магчымае, з пункта гледжання спецыяліста.

- 2.3. Якія сацыяльныя і культурныя функцыі элемента з'яўляюцца актуальнымі сёння для супольнасцей (носьбітаў і спажыўцоў традыцый)? (максімальная колькасць слоў — 250)** Неабходна назваць функцыі і раскрыць іх змест у дачыненні да канкрэтнага элемента НКС праз апісанне ролі, якую выконвае элемент НКС у сучаснасці для носьбітаў традыцыі, а таксама для яе спажыўцоў.

Напрыклад: сакральная функцыя, функцыя рэсурсу этнакультурнага самасцвярджэння; ідэнтыфікацыйная функцыя, аснова культурнай разнастайнасці і ўстойлівага развіцця супольнасці; функцыя рэсурсу турыстычна-рэкрэацыйнага развіцця і інш.

Важна раскрыць значэнне элемента як помніка нематэрыяльнай культуры і зрабіць выснову аб яго навуковай, мастацкай, гістарычнай, мемарыяльнай каштоўнасці.

Інфармацыя аб функцыях элемента НКС можа быць выкладзена з пункта гледжання асобы, якая запаўняе намінацыйную форму на элемент НКС і атрымана ад носьбітаў праз інтэрв'ю. Патрабаванні да запісу аўдыяфайлаў (відэафайлаў) інтэрв'ю — у Дадатку да Інструкцыі.

2.4. Носьбіты, выканаўцы, удзельнікі, актыўна далучаныя да выканання (узнаўлення) элемента, уключаючы прозвішча, імя, імя па бацьку, узрост, пол, прафесію Пералік асоб павінен пачынацца з даты, на якую прыводзяцца дадзеныя.

Дадзеныя павінны ўключаць падрабязную інфармацыю аб непасрэдных носьбітах элемента культурнай спадчыны, удзельнікаў яго ўвасаблення ў жыццё — імя, імя па бацьку, прозвішча (без скарачэнняў), год нараджэння, месца нараджэння (указаць мясцовы(ая) ці не, калі не, то адкуль родам), прафесія ці род заняткаў (напрыклад, пенсіянер), канфесія, матыў удзелу ў практыках, як пераняў(ла) элемент, ад каго.

У дадатку да гэтага поля могуць прыкладацца асабовыя ці дробнагрупавыя фотаздымкі ў натуральных умовах жыцця найбольш актыўных носьбітаў з персанальнымі дадзенымі, расшыфроўкамі іх інтэрв'ю (частак інтэрв'ю). Патрабаванні да запісу аўдыяфайлаў (відэафайлаў) інтэрв'ю — у Дадатку да Інструкцыі.

2.5. Іншыя члены супольнасці, менш уцягнутыя, але якія таксама ўносяць уклад у практыку элемента Пералік асоб павінен пачынацца з даты, на якую прыводзяцца дадзеныя.

Неабходна назваць асоб, якія непасрэдна не ўдзельнічаюць у практыцы элемента, але пры гэтым спрыяюць яго бытаванню — рыхтуюць касцюмы, гатуюць ежу, падрыхтоўваюць спецыяльныя атрыбуты элемента, захоўваюць у памяці ці перадаюць інфармацыю аб ім, з'яўляюцца старэйшымі пакаленнямі

носьбітаў, інфармантамі. Указаць імя, імя па бацьку, прозвішча (без скарачэнняў), год нараджэння, месца нараджэння (указаць мясцовы(ая) ці не, калі не, то адкуль родам), прафесія ці род заняткаў (напрыклад, пенсіянер), як пераняў(ла) элемент, ад каго. Можна прыкласці фотаздымкі ў Дадатак. Патрабаванні да фотаздымкаў — у Дадатку да Інструкцыі.

2.6. Арганізацыі (няўрадавыя, грамадскія, дзяржаўныя), якія спрыяюць практыцы перадачы элемента Неабходна пералічыць арганізацыі — дзяржаўныя інстытуцыі і ўстановы, няўрадавыя і грамадскія арганізацыі, — прадстаўнікі якіх бяруць удзел у практыцы элемента, ствараюць умовы для яго перадачы, праводзяць вывучэнне і папулярызацыю элемента НКС.

2.7. Кароткая гісторыя элемента, паходжанне (максімальная колькасць слоў — 500) Ахарактарызаваць гістарычныя карані элемента, калі з'явіўся, калі, кім і дзе ўпершыню былі зафіксаваны звесткі аб ім, назваць этнографы (гісторыкаў) і іх даследаванні аб элеменце. Указваюцца гістарычныя назвы, калі не адпавядаюць сучаснай. Даць звесткі, атрыманыя вусным шляхам ад носьбітаў. Дадзеныя могуць быць атрыманы з пісьмовых крыніц, з апытання носьбітаў. Патрабаванні да запісу медыяфайлаў інтэрв'ю — у Дадатку да Інструкцыі.

Пры ўзнікненні пытанняў пры вызначэнні часавых рамак існавання элемента, пасля даты ставіцца пыталынік у дужках (?). Калі перыяд прыблізны, то адзначаецца найбольш ранняя і найбольш позняя даты з пыталынікам у дужках пасля кожнай даты. Калі выкарыстоўваецца не грыгарыянскі, а іншы каляндар (юліянскі, хіджры і інш.), яго назва даецца ў дужках пасля даты. Калі элемент распаўсюджаны ў некалькіх населеных пунктах, указваецца арыгінальная назва мясцовасці, населенага пункта, дзе праводзіліся экспедыцыя або работа па збору матэрыялаў, у час якіх элемент быў упершыню зафіксаваны. Рэгіянальныя назвы могуць быць адміністрацыйнымі, геаграфічнымі або гістарычнымі. Таксама пазначаецца, быў элемент выяўлены падчас мэтанакіраванай прафесійнай дзейнасці альбо ў выніку паступлення выпадковай інфармацыі і інш., а таксама дата першага выяўлення і фіксацыі элемента.

Калі элемент быў выяўлены падчас экспедыцыі, указваюцца даты правядзення экспедыцыі, поўная назва ўстановы, якая праводзіла экспедыцыю, кіраўнік экспедыцыі і інш.

2.8. Поўнае апісанне элемента ў сучасны перыяд (што? хто? дзе? як? калі? як адбываецца?) (максімальная колькасць слоў — 2000)

Поўнае апісанне павінна адлюстроўваць актуальны стан элемента, яго сутнасць (апісанне этапаў, калі такія магчыма вылучыць) як нематэрыяльнай формы культуры і ўсебакова раскрыць яго змест. Метадалагічнай падставай запаўнення дадзенага поля з'яўляецца назіранне — працэс вывучэння элемента культуры, падчас якога назіральнік вывучае і фіксуе «працэс» НКС у нікім не кантралюемых і не кіруемых звонку натуральных умовах. У поўным апісанні павінна быць акцэнтавана ўвага на формы жывога бытавання элемента НКС. Поўнае апісанне павінна змяшчаць інфармацыю, якая дае разгорнуты адказ на наступныя пытанні адносна элемента НКС:

- Указваецца, ці перарывалася практыка элемента, ці з'яўляецца адноўленай (у якой ступені).
- Хто з'яўляецца носьбітамі / удзельнікам(мі)?
- Дзе практыкуецца элемент (прасторава-тэрытарыяльная прывязка)?
- Калі практыкуецца элемент (часавая прымеркаванасць)?
- Што адбываецца ў час практыкі элемента?
- Які парадак дзеянняў (структура) элемента?
- Іншае.

Дадзены пункт апісання элемента павінен уключаць у сябе змест, заўвагі і розныя іншыя звесткі:

- ускосныя дадзеныя пра носьбітаў, калі яны не былі дэталёва раскрыты ў п. 2.4: нацыянальнасць, гады жыцця, мова, узрост (дзіцячы, падлеткавы, юнацкі, сталы, стары) на момант удзелу ў практыках, якія тычацца элемента, і на момант фіксацыі элемента; сямейны стан (халасты, жанаты / замужам, удавец); сацыяльны статус (селянін, гарадскі жыхар, рамеснік, рабочы, гандляр, чыноўнік, духоўная асоба і інш.), ганаровыя званні, членства ў творчых саюзах, калектывах і інш.;

— падзеі асабістага, сямейнага, грамадскага ці гістарычнага характару, звязаныя з элементам (можна прывесці яго кароткія біяграфічныя дадзеныя).

Таксама ў гэтым полі можа ўказвацца гістарычная лакацыя: краіна, вобласць, раён, горад, вёска, губерня, гміна, ваяводства і інш.

Указваецца інфармацыя аб даволі буйных гістарычна дакладных падзеях, з якімі элемент звязаны фактам свайго з'яўлення, бытавання, выкарыстання — агульнапрынятая гістарычная назва падзеі, з указаннем геаграфіі (краіна, вобласць, горад і інш.) ці даты.

2.9. Стан бытавання элемента ў сучасны перыяд (жыццяздольнасць) (выбраць адно): З шэрагу прапанаваных варыянтаў сучаснага стану бытавання элемента неабходна выбраць адзін, які аб'ектыўна адлюстроўвае рэчаіснасць.

2.10. Апісанне залежнасці элемента ад традыцыйнага культурнага ландшафту, у якім ён існуе (максімальная колькасць слоў — 500) Кожны элемент НКС існуе ў спецыфічных умовах — натуральных, якія стварыла прырода, і культурных, створаных чалавекам, таму відавочным становіцца набыццё ландшафтам натуральна-прыроднага і культурнага зместу; абапіраючыся на гэта, можна меркаваць аб існаванні элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў «культурным ландшафце». Паміж элементам НКС і ландшафтам існуюць раўнапраўныя суб'ект-суб'ектныя адносіны: НКС сваім знаходжаннем у прасторава-тэрытарыяльным локусе ўплывае на яго існаванне і развіццё; фарміруе ўнікальны геаграфічны локус і наадварот, культурны ландшафт уздзейнічае на НКС, што выяўляецца ў залежнасці бытавання НКС ад культурнага ландшафту і неабходнасць комплекснага, інтэграцыйнага падыходу да яго аховы. Такім чынам, у гэтым раздзеле павінна быць дадзена характарыстыка ўзаемасувязі элемента НКС і яго атачэння, якім чынам змена гэтага атачэння можа паўплываць (ужо ўплывае) на змену элемента.

Да гэтага раздзелу ў Дадатку да намінацыйнай формы элемента НКС могуць быць прыкладзены непастановачныя фотаздымкі з выявамі культурнага ландшафту і носьбітаў спадчыны ў ім. Патрабаванні да фотаздымкаў — у дадатку да Інструкцыі.

Таксама ў гэтым раздзеле пазначаецца, да якой групы гістарычна належаць практыкі элемента НКС: сацыяльная, сацыяльна-прафесійная, этнічная група насельніцтва і інш. Яна можа адрознівацца ад групы, у якой элемент практыкуецца на момант фіксацыі.

Дадаткова пазначаецца, у якім сацыяльным асяродку практыкуецца элемент на дадзены момант: гарадскі, месчачковы, вясковы, ці быў элемент перанесены з аднаго асяродку ў іншы.

- 2.11. Мова альбо дыялекты, якія выкарыстоўваюцца** Неабходна пазначыць групы гаворак ці інш. Пры неабходнасці можна скласці тэрміналагічны слоўнік.
Пры выкарыстанні нелітаратурнай беларускай мовы пазначаецца прыналежнасць да тыпу беларускай дыялектнай мовы (асноўны ці заходнепалескі тып), групы і падгрупы гаворак. Напр., гаворка слуцка-мазырскага тыпу паўднёва-заходняга дыялекту асноўнага тыпу, гаворка паўночназагародскага тыпу заходнепалескага тыпу (гл. лінгвістычны атлас беларускай мовы).
Пры практыкаванні паджынаў («трасянікі») пазначаецца лінгвістычная інтэрферэнцыя (накладанне): беларуска-руская, беларуска-польская, беларуска-ўкраінская і інш.
- 2.12. Матэрыяльныя аб'екты, звязаныя з практыкай элемента (касцюм, інструменты, рытуальныя аб'екты, ежа, інш.)** Назваць і па-магчымасці апісаць матэрыяльныя аб'екты, якія выкарыстоўваюцца пры практыцы элемента — інструменты і механізмы, атрыбуты, касцюм, рытуальныя аб'екты, ежа і інш. Калі дадзеныя матэрыяльныя артэфакты маюць спецыфічныя лакальныя назвы — неабходна іх указаць.
- 2.13. Іншыя нематэрыяльныя элементы (калі такія ёсць), звязаныя з практыкай элемента** Назваць і даць апісанне дадатковых нематэрыяльных элементаў, якія ў сукупнасці ствараюць цэльны вобраз элемента НКС і суправаджаюць яго бытаванне — спевы, малітвы, танцы, гульні, тэхналогіі стварэння, рэцэптуры прыгатавання і інш.
- 2.14. Мадэлі перадачы элемента ў супольнасці (у сям'і, ад пакалення да пакалення, праз школу, інш.)** Указаць і апісаць усе наяўныя(ую) мадэлі (мадэль) перадачы элемента НКС. Напрыклад: дыяхронная (традыцыйная) мадэль перадачы ад пакалення да пакалення (ад старэйшых да малодшых) унутры супольнасці, сям'і актуальная, калі асоба жыве ў лакальнай культуры з дзяцінства і ад нараджэння ўспрымае ўсе формы дадзенай культуры і ўдзельнічае ў іх натуральным сацыяльным існаванні. Сінхронная мадэль прадугледжвае ў тым ліку з'яўленне ў працэсе трансляцыі элемента НКС пасярэдніка-інстытуцыю ці асоб, якія мэтанакіравана займаюцца вывучэннем і стварэннем умоў для перадачы НКС. Такімі пасярэднікамі могуць быць інстытуцыі фармальнай (школа, каледж, дзіцячы садок, ВНУ) і нефармальнай адукацыі і выхавання, СМІ і інш.
- 2.15. Пагрозы (калі такія ёсць) для існавання і перадачы элемента** Апісаць пры наяўнасці небяспекі жыццядзейнасці элемента НКС, якія могуць прывесці да незваротных наступстваў.

3. МЕРЫ, ЯКІЯ ПРЫМАЮЦА ДА ЗАХАВАННЯ ЭЛЕМЕНТА НКС

Неабходна аб'ектыўна ацаніць наяўную сітуацыю па падтрымцы элемента НКС і пазначыць адну або некалькі пазіцый з шэрага, які прапануецца або ўказаць свой варыянт.

4. МЕРЫ, ЯКІЯ ПРАПАНОУЮЦА ДЛЯ ЗАХАВАННЯ ЭЛЕМЕНТА НКС

- 4.1. Якія меры прапануюцца для найлепшага захавання жыццядзейнасці элемента, каб ён не знік у будучым? (максімальная колькасць слоў — 750)** Прапанаваць праграму па захаванню элемента, якая мяркуецца да выканання на бліжэйшую перспектыву з указаннем канкрэтных тэрмінаў і адказных.

-
- 4.2. Якія меры будзе забяспечваць мясцовая адміністрацыя для захавання элемента пасля ўнясення яго ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей?**
(максімальная колькасць слоў — 500)
- Адлюстроўваецца ўдзел мясцовых органаў кіравання ў рэалізацыі вышэйадзначанай праграмы па захаванню элемента (п. 4.1).
-
- 4.3. Якім чынам носьбіты будучы ўдзельнічаць у захаванні элемента?**
(максімальная колькасць слоў — 500)
- Для запаўнення дадзенага поля неабходна праінтэрв'юіраваць носьбітаў элемента НКС з мэтай выяўлення спосабаў падтрымкі элемента з іх боку.
-
- 4.4. Як носьбіты ацэньваюць той факт, што элемент будзе ўзяты пад ахову дзяржавы? Ці лічаць яны яго каштоўнасцю?**
(максімальная колькасць слоў — 500 слоў)
- Для запаўнення дадзенага поля неабходна праінтэрв'юіраваць носьбітаў элемента НКС з мэтай выяўлення іх ацэнкі прыняцця элемента НКС пад ахову дзяржавы і вызначэння ступені каштоўнасці элемента для супольнасці. Інтэрв'ю неабходна праводзіць, загадзя падрыхтаваўшы пытанні. Патрабаванні да запісу аўдыяфайлаў — у Дадатку да Інструкцыі.
-
- 5. КЛЮЧАВЫЯ СЛОВЫ**
(не больш за 5)
- Ключавыя словы — асноўныя тэрміны, якія адлюстроўваюць сутнасць элемента.
-
- 6. МАНІТОРЫНГ ЭЛЕМЕНТА НКС**
- Усе раздзелы дадзенага поля запаўняюцца Інстытутам культуры Беларусі па выніках маніторынгу.
-
- 7. ДАКУМЕНТЫ, ЗВЯЗАНЫЯ З ЭЛЕМЕНТАМ НКС**
- У дадзеным раздзеле змешчаны пералік дакументаў, якія складаюць пакет, што прадстаўляецца на разгляд Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны. Насупраць кожнага віда дакумента ў правым слупку неабходна паставіць адзнаку аб наяўнасці дакумента ў пакеце.
-
- 8. ІНШЫЯ ДАКУМЕНТЫ, звязаныя з элементам НКС, але не пазначаныя ў пераліку**
- Указаць іншыя дакументы, звязаныя з элементам НКС, але не пазначаныя ў пераліку
-
- 9. ФОТАФІКСАЦЫЯ**
(10—15 фотаздымкаў з добрай якасці на CD; фотаздымкі, друк (10—15 шт.))
- Даць назвы фатаграфій элемента НКС, якія прыкладаюцца, згодна з Дадаткам да Інструкцыі.
Указаць наяўнасць раздрукаваных фотаздымкаў.
-
- 10. ВІДЭАФІКСАЦЫЯ**
(відэафільм не менш за 10—15 хвілін)
- Пазначыць наяўнасць відэафільма(аў) аб элеменце НКС, які(я) прыкладаецца(юцца), з указаннем назвы відэафайла(аў) згодна з Дадаткам да Інструкцыі.
-
- 11. АЎДЫЯФІКСАЦЫЯ**
- Пазначыць наяўнасць аўдыязапісаў элемента; запісаў інтэрв'ю носьбітаў (розных пакаленняў), у якіх выяўляецца іх жаданне ў захаванні і развіцці элемента (можа быць часткай фільма), з указаннем назвы аўдыяфайла(аў) згодна з Дадаткам да Інструкцыі.
-

Структурная схема
(парадак размяшчэння дакументаў у пакеце)

Асноўная частка (не падпісваецца):

1. Тытульны ліст. Абавязкова павінна быць пазначана інстытуцыя (інстытуцыі), якая падрыхтавала дакументы (у шапцы), назва элемента НКС (па цэнтры старонкі), год падачы матэрыялаў (унізе старонкі).
2. Афіцыйны ліст ад мясцовай улады, у якім пазначаюцца адносіны да ўключэння элемента ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь і абавязкі па захаванню элемента.
3. Пацверджанне згоды супольнасці на ўключэнне элемента ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.
4. Экспертнае заключэнне.
5. Запоўненая намінацыйная форма на элемент НКС.
6. Ліст аб перадачы аўтарскіх правоў на фотаздымкі і відэаматэрыялы.
7. Раздрукаваныя фотаздымкі элемента НКС.

Дадатак
(першы ліст — папера з подпісам «Дадатак»):

1. Карта рэгіёна з пазначэннем арэала распаўсюджвання элемента.
2. Расшыфроўка запісаў інтэрв'ю носьбітаў (розных пакаленняў), у якіх выяўляецца іх жаданне ў захаванні і развіцці элемента (можа быць часткай фільма).
3. Нотныя расшыфроўкі (калі патрэбныя).
4. Тэкставыя матэрыялы, звязаныя з практыкай элемента НКС (песні, казкі, малітвы і інш.) (калі патрэбныя).
5. Ксеракопіі (арыгіналы) публікацый, выданняў, прысвечаных элементу НКС.
6. Асобны спіс публікацый, якія дадаюцца.
7. Спіс публікацый, якія былі выкарыстаны для падрыхтоўкі пакета дакументацыі (калі такія былі).
8. Іншае.
9. Электронная версія файла прапаноў (на CD / DVD).

Уключае:

- электронную версію запоўненай намінацыйнай формы на элемент НКС на дыску(ах);
- электронную версію ўсіх дакументаў:
Афіцыйны ліст ад мясцовай улады, у якім пазначаюцца адносіны да ўключэння элемента ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей і абавязкі па захаванню элемента.
Пацверджанне згоды супольнасці на ўключэнне элемента ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.
Экспертнае заключэнне.
Ліст аб перадачы аўтарскіх правоў на фотаздымкі і відэа.
Запісы інтэрв'ю носьбітаў (розных пакаленняў), у якіх выяўляецца іх жаданне ў захаванні і развіцці элемента (можа быць часткай фільма).
Карта рэгіёна з пазначэннем арэала распаўсюджвання элемента; публікацыі, выданні.
Тэксты песень і расшыфроўка нот (калі трэба);
- фотаматэрыялы на дыску(ах) (патрабаванні — у Дадатку да Інструкцыі);
- відэаматэрыялы на дыску(ах) (патрабаванні — у Дадатку да Інструкцыі);
- аўдыяматэрыялы на дыску(ах) (патрабаванні — у Дадатку да Інструкцыі).

**Тэхнічныя патрабаванні
да медыяфайлаў у базе даных Нацыянальнага інвентару НКС Беларусі**

Фатаграфіі

— Назва файла выглядае наступным чынам:

Год/Дата_Фіксацыі_ў_Фармаце_ГГГГ-ММ-ДД—Назва_Элемента_(Кароткая)—Назва_Складовай_Часткі_Элемента_(Калі_Ёсць)—Лакацыя/Дакладнае_Месца_Фіксацыі—№_у_Серыі_(калі_асобныя_фатаграфіі_з_аналагічнымі_назвамі_файла,_які_ілюструе_асобны_элемент_альбо_яго_складовыя_часткі,_складаюць_серыю).jpg.

Напр.:

2012-12-07—Валянне_валёнак—Прамыванне_воўны—в_Запаласе—Міёрскі_р-н—03.jpg

- Фотаздымкі робяцца з высокім пашырэннем (300 dpi), мусяць быць захаваны ў пашырэнні jpg, колькасць фотаздымкаў — не менш за 10—15.
- Фотаздымкі павінны рэпрэзентаваць усе асноўныя этапы / складнікі элемента.
- Раздрукаваныя фотаздымкі павінны быць каляровымі. Фотаздымкі могуць быць надрукаваныя на фотапаперы альбо на звычайнай паперы пры выкарыстоўванні каляровага лазернага друку.
- Кожны асобны фотаздымак друкуецца на асобным аркушы, без рамак і інш. «мастацкага» аздаблення. Фотаздымак павінна суправаджаць легенда (подпіс), якая ўключае інфармацыю пра элемент, дату і дакладнае месца фіксацыі.

Аўдыязапісы

— Назва файла выглядае наступным чынам:

Год/Дата_Фіксацыі_ў_Фармаце_ГГГГ-ММ-ДД—Назва_Элемента_(Кароткая)—Назва_Складовай_Часткі_Элемента_(Калі_Ёсць)—Лакацыя/Дакладнае_Месца_Фіксацыі—№_у_Серыі_(калі_асобныя_фатаграфіі_з_аналагічнымі_назвамі_файла,_які_ілюструе_асобны_элемент_альбо_яго_складовыя_часткі,_складаюць_серыю)

- Аўдыязапісы элемента ўключаюць адзін альбо некалькі аўдыяфайлаў, у тым ліку запісы інтэрв'ю носьбітаў (розных пакаленняў), у якіх выяўляецца іх жаданне ў захаванні і развіцці элемента (можа быць часткай фільма), а таксама іншы аўдыяльны матэрыял, які можа раскрываць альбо дапаўняць элемент НКС.

Відэазапісы

— Назва файла выглядае наступным чынам:

Год/Дата_Фіксацыі_ў_Фармаце_ГГГГ-ММ-ДД—Назва_Элемента_(Кароткая)—Назва_Складовай_Часткі_Элемента_(Калі_Ёсць)—Лакацыя/Дакладнае_Месца_Фіксацыі—№_у_Серыі_(калі_асобныя_фатаграфіі_з_аналагічнымі_назвамі_файла,_які_ілюструе_асобны_элемент_альбо_яго_складовыя_часткі,_складаюць_серыю).avi.

- Асноўны відэафільм павінен насіць дакументальны характар, не павінен мець знешнія каментары (толькі словы носьбітаў, якія ўдзельнічаюць у здымках фільма). Калі інтэрв'ю носьбітаў знята ў фільме, то асобна яго можна не дадаваць.

-
- Дадаткова могуць быць далучаны файлы з відэаматэрыяламі, якія ўключаюць фільмы, тэлеперадачы і інш., якіяносяць папулярызаваны, навукова-папулярны і інш. характар.
  - Візуальны матэрыял можа змяшчаць як рыскрыццё ўсяго элемента, гэтак і асобных яго складнікаў.
  - Файлы з візуальным матэрыялам могуць быць захаваны ў пашырэнні mp4, avi і інш., але не DVD.
-

Дакументы

- Назва файла павінна адлюстроўваць змест дакумента і назву элемента НКС.
  - Электронныя версіі дакументаў, якія прымацоўваюцца ў базе даных да Пашпарта элемента НКС, павінны быць захаваны ў пашырэнні pdf, кожны асобны дакумент мусіць быць захаваны адным файлам.
-

ЭЛЕКТРОННАЯ ВЕРСИЯ поўнага пакета дакументацыі па элеменце павінна быць прадстаўлена на CD/DVD. Дыскі ўкладваюцца ў футаралы альбо асобныя файлы, якія падпісваюцца (на саміх дысках надпісы не робяцца!) і прымацоўваюцца ў папцы з поўным пакетам дакументаў згодна са структурнай схемай пакета дакументаў. Подпіс мае ўключаць інфармацыю пра аўтара матэрыялаў, дату, калі зафіксаваны матэрыялы, элемент, які фіксуецца на дыску і інш., суправаджальная інфармацыя пра элемент.